Γνώμες των χριστιανών Πατέρων για την ελληνική παιδεία και τους αρχαίους Έλληνες σοφούς – Η δυσφήμηση των Ελλήνων από την Ορθοδοξία

Αυτή η ανάρτηση ξεκίνησε σαν παράρτημα στην δημοσίευση για την "Παιδεία του Βυζαντίου" που θα ακολουθήσει, αλλά αξίζει μια ειδική παρουσίαση. Είναι και αυτή μέσα στο πλαίσιο των δημοσιευμάτων του "Γιατί η Αναγέννηση έγινε στην Δύση", και δείχνει την ιδεολογία του ορθόδοξου Χριστιανισμού σχετικά με την αρχαία ελληνική γραμματεία, αλλά και γενικά με την φιλοσοφική και τη συγκεκριμένη γνώση και κατ`επέκταση την επιστήμη και την τεχνολογία. Ταυτόχρονα, μας δείχνει γιατί το όνομα "Έλληνες" απέκτησε κακή χροιά στο Βυζάντιο.

Οι γνώμες των Πατέρων της Εκκλησίας είναι σημαντικές για εμάς γιατί θα μας βοηθήσουν να καταλάβουμε καλύτερα την θέση της Εκκλησίας αλλά και το θέμα της εμπλοκής του Βυζαντίου με την παιδεία, την εκπαίδευση και την επιστήμη.

Από τους πρώτους χριστιανούς διανοητές έχουμε την εξής διαφοροποίηση:

- Αυτοί που αρνούνται πλήρως την αρχαία γνώση και γενικά την κοσμική γνώση.
- Αυτοί που την ψιλοαποδέχονται γιατί θεωρούν ότι "οι αρχαίοι Έλληνες την πήραν (την έκλεψαν!) από τους Εβραίους, αλλά δεν είχαν την ευρύτητα για να την καταλάβουν".

- Αυτοί που την δέχονται ως βοηθητική σε κάποιο βαθμό για αυτούς.

Οι σύγχρονοι απολογητές ισχυρίζονται ότι με την λέξη “Έλληνες” και την απαξίωση για αυτούς, δεν αναφέρονται στους Έλληνες φιλοσόφους και διανοητές, ούτε στο ελληνικό έθνος ή πολιτισμό, “αλλά μόνο στους ειδωλολάτρες”. Για τον λόγο αυτό σάς έχω συγκεκριμένα αποσπάσματα από τα κείμενα των Πατέρων της Εκκλησίας, μαζί με τους σχετικούς συνδέσμους για να διαβαστούν όλα τα κείμενα και για να γίνει έτσι κατανοητό σε τι ακριβώς αναφερόντουσαν. Τα αποσπάσματα είναι ενδεικτικά και ακόμα και στα ίδια κείμενα θα μπορείτε να βρείτε πολλά περισσότερα .

1. Μέγας Βασίλειος
2. Άγιος Αντώνιος
3. Κύριλλος Αλεξανδρείας
4. Αθανάσιος Αλεξανδρείας
5. Γρηγόριος ο «Θεολόγος» ο Ναζιανζηνός
6. Ιωάννης Χρυσόστομος
7. Κοσμάς ο Αιτωλός

1. Μέγας Βασίλειος

Ένας από τους “Τρεις Ιεράρχες” τους καλούμενος και “προστάτες της ελληνικής εκπαίδευσης”.

1.1

> *Καὶ ῥάξει ὁ Θεὸς τοὺς ἐπανισταμένους ἐπὶ ὄρος Σιὼν ἐπ’ αὐτὸν,* ***καὶ τοὺς ἐχθροὺς αὐτοῦ διασκεδάσει****, Συρίαν ἀφ’ ἡλίου ἀνατολῶν* ***καὶ τοὺς Ἕλληνας ἀφ’ ἡλίου δυσμῶν,*** *τοὺς κατεσθίοντας τὸν Ἰσραὴλ ὅλῳ τῷ στόματι. Ῥάξειν οὖν αὐτοὺς ἐπαγγέλλεται καὶ καταβαλεῖν πάντας τοὺς ἐπανισταμένους τῷ ὄρει Σιὼν, καὶ διασκεδάσειν αὐτῶν τὴνκατὰ τῆς ἀληθείας ἀσεβῆ συμφωνίαν.****Εἰσὶ δὲ οἱ ἐχθροὶ Σύροι καὶ Ἕλληνες·*** *οἱ μὲν τὰ πρὸς ἀνατολὰς τοῦ ἡλίου κατέχοντες, οἱ δὲ τὰ πρὸς ταῖς δυσμαῖς. Διὰ τοῦτο δὲδιασκεδασθήσονται, ἐπειδὴ κατήσθιον ὅλῳ τῷ στόματι τὸν Ἰσραήλ.* ***Στόμα δὲ λέγει νῦν τὴν σοφιστικὴν τοῦ λόγου δύναμιν, ᾗ πάσῃ κατεκέχρηντο εἰς τὴν ἐπιβουλὴν τῶν ἐν ἁπλότητι πεπιστευκότων τῷ Θεῷ*** *.*

(Βασίλειος Καισαρείας, *Εις τον προφήτην Ησαΐαν, 9.230*)

Ράζω=προσορμίζω-αγκυροβολώ.
Διασκεδάσει=σκορπίσει, διαλύσει.
Δασθήσονται=εκ του δατέομαι-δάσομαι=μοιράζω, κόβω στα δύο, διαιρώ.

Αναφέρεται στον προφήτη Ησαΐα. Εν ολίγοις ο Θεός, θα εξολοθρεύσει τους Έλληνες, γιατί έχουν την σοφιστική δύναμη του Λόγου, να διαλύουν την ιδεοληψία των Εβραίων-χριστιανών.

Ήδη από αυτό το απόσπασμα φαίνεται ότι οι Έλληνες δεν τους ενοχλούσαν επειδή ήσαν αρχαιολάτρες, γιατί το ίδιο ήσαν και οι Ρωμαίοι αλλά και άλλοι λαοί. Τους ενοχλούσε ο Λόγος των Ελλήνων. Η λογική και η επιστήμη.

1.2

> *Τοῦτο μὲν οὖν αὐτὸ καὶ συμβουλεύσων ἥκω, τὸ μὴ δεῖν εἰς ἅπαξ τοῖς ἀνδράσι τούτοις, ὥσπερ πλοίου τὰ πηδάλια τῆς διανοίας ὑμῶν παραδόντας, ἥπερ ἂν ἄγωσι, ταύτη συνέπεσθαι, ἀλλ᾽ ὅσον ἐστὶ χρήσιμον αὐτῶν δεχομένους, εἰδέναι τί χρὴ καὶ παριδεῖν.*

Απόδοση:

> *Ἀκριβῶς αὐτὸ εἶναι τὸ νόημα τῆς συμβουλῆς μου: δὲν πρέπει νὰ παραδώσετεσε αυτούς (στοὺς ἀρχαίους Ἕλληνες συγγραφεῖς) τὸ τιμόνι τοῦ νοῦ σας, γιὰ νὰ σᾶς πᾶνε ὅπου αὐτοὶ θέλουν. Δὲν πρέπει νὰ τοὺς ἀκολουθεῖτε σὲ ὅλα. Πρέπει νὰ πάρετε ἀπ᾽ αὐτοὺς ὅ,τι εἶναι χρήσιμο καὶ νὰ μὴ δώσετε προσοχὴ στὰ ὑπόλοιπα.*

(Μ. Βασίλειος, *Προς τους νέους όπως αν εξ ελληνικών ωφελοίντο λόγων*).

Το απόσπασμα αυτό είναι θεωρητικά η επίσημη ιδεολογική βάση του Βυζαντίου, στο πως θα μελετά τους αρχαίους Έλληνες και αυτό που αναφέρουν κατά κόρον οι απολογητές. Είναι το πλέον σεμνό από όλα όπως θα διαπιστώσετε.

2. Άγιος Αντώνιος

2.1

26.945 Ἄλλων δὲ πάλιν τοιούτων ἀπαντησάντων πρὸς αὐτὸν ἐν τῷ ὄρει τῷ ἔξω,καὶ νομιζόντων χλευάζειν, ὅτι μὴ μεμάθηκε γράμματα, λέγει πρὸς αὐτοὺς ὁἈντώνιος· Ὑμεῖς δὲ τί λέγετε; Τί πρῶτόν ἐστι, νοῦς ἢ γράμματα; καὶ τί τίνοςαἴτιον, ὁ νοῦς τῶν γραμμάτων, ἢ τὰ γράμματα τοῦ νοῦ; Τῶν δὲ εἰ πόντων πρῶτον εἶναι τὸν νοῦν, καὶ τῶν γραμμάτων εὑρέτην· ἔφη ὁ Ἀντώνιος· ***Ὦ τοίνυν ὁ νοῦς ὑγιαίνει, τούτῳ οὐκ ἀναγκαῖα τὰ γράμματα.***

(Αγ. Αθανασίου, *Βίος του Αγίου Αντωνίου*)

Είναι προφανές ότι με το “νους υγιαίνει” αναφέρεται τελικά στην θρησκεία και τον θεό του και προφανώς για αυτόν δεν ήσαν αναγκαία τα γράμματα.

3. Κύριλλος Αλεξανδρείας

Ήταν ο ηθικός αυτουργός της δολοφονίας της Υπατίας, διώξεων αιρετικών και αλλόθρησκων και σειράς εκτρόπων στην Αλεξάνδρεια, ισχυρίζεται ότι ο φιλοσοφικός λόγος είναι ασύνετος:

3.1

τοῖς τῶν Ἑλλήνων σοφοῖς, γραώδη τε καὶ ἀσύνετον λόγον

γραώδη=παρωχημένα, ξεπερασμένα.

Ἑλλήνων δὲ παῖδες ***ἀνοσίους ἐσχήκασι διδασκάλους****, οἳ* ***ψυχικὴν καὶ δαιμονιώδη ἔχοντες σοφίαν****, ἀναρίθμητον τῷ βίῳ δαιμονίων ὄχλον ἐκήρυξαν, καὶ προσκυνεῖν τῇ κτίσει, παρὰ τὸν κτίσαντα.*

Ἔθος δὲ τῇ θεοπνεύστῳ Γραφῇ ***σειρῆνας ἀποκαλεῖν τὰ τῶν στρουθίων λαλίστατα****, καὶ ἐμμελέστι καὶ εὔρυθμον ἀναφωνεῖν εἰωθότα. Γεγόνασι δέ πως* ***τοιοῦτοι τῶν Ἑλλήνων δεισιδαιμονίας οἱ διδάσκαλοι, ποιηταί τε καὶ λογογράφοι****.*

στρούθια=πουλιά

*μεμώρανται δὲ τὰ Ἑλλήνων, τὸ τῆς ἀληθείας οὐκ ἔχοντες κάλλος·****πάντα γὰρ***

παρ' ἐκείνοις ψευδῆ, *καὶ προφητεία* ***, καὶ σύνεσις****.*

Ἑλλήνων μὲν γὰρ οἱ λογάδες*, καίτοι μεγάλην ἐπὶ σοφίᾳ τὴνὀφρὺν ἀνασπῶντες, θεοποιοῦσι τὴν κτίσιν, καὶ τοῖς τοῦ κόσμου στοιχείοις τὸσέβας ἀνάπτουσι.* ***Χθαμαλὸν γὰρ ἔχουσι τὸν νοῦν, καὶ χαμαιριφῆ τὰ θεωρήματα, καὶ τὴν καρδίαν ἐσκοτισμένην· φάσκοντες εἶναι σοφοὶ ἐμωράνθησαν, κατὰ τὸ γεγραμμένον.***

(Κύριλος Αλεξανδρείας, *Ερμηνεία στον Ησαία*).

3.2

Ψευδῆ δὲ καὶ τὰ Ἑλλήνων ἅπαντα, σοφία καὶ λόγοι καὶ ζωή *· καὶ τῶν ἀληθῶν, ἤγουν ἀναγκαίων καὶ ἐπωφελῶν, εὕροι τις ἂν παρ' αὐτοῖς οὐδὲν, οἵ γε τε θεοποιήκασι τὴν κτίσιν, τὸν φύσει ἀφέντες Θεόν. Ὠλιγώθησαν τοίνυν αἱ ἀλήθειαι παρ' αὐτοῖς. Μάταια ἐλάλησεν ἕκαστος πρὸς τὸν πλησίον αὐτοῦ.*

Βούλονται δὲ καὶ βασανισθῆναι τὴν αἰτίαν ὑφ' ἧς δι ολώλασιν· αὕτη δὲ ἦν ἡ τοῦ διαβόλου σκαιότης, καὶ ἡ τῶν ἀκαθάρτων πνευμάτων πλεονεξία· τούτους γὰρ καὶ ***ἀνόσιον ἔθνος ὀνομάζουσιν****· ἢ τάχα που καὶ* ***τοὺς τῆς ἐκείνων ἀνοσιότητος ὑπουργοὺς, τοὺς Ἑλλήνων φημὶ λογάδας καὶ ποιητάς· τούτους δὲ καὶ ἀδίκους καὶ δολίους ὀνομάζουσιν, ὡς ἀπαταιῶνας καὶ ψεύστας.***

(Κύριλλος Αλεξανδρείας, *Εις τους Ψαλμούς, ια΄*).

Σύμφωνα με τον Κύριλλο, τόσο το έθνος των Ελλήνων, όσο και οι Έλληνες φιλόσοφοι και ποιητές είναι **ψεύτες, απατεώνες, με περιορισμένο νου, ασύνετοι, άδικοι, δόλιοι, ανόσιοι και δαιμονικοί**.

4. Αθανάσιος Αλεξανδρείας

4.1

46.4 Καὶ ὅλως, πότε τῶν Ἑλλήνων ἡ σοφία μεμώραται, *εἰ μὴ ὅτε ἡ ἀληθὴς*

τοῦ Θεοῦ Σοφία ἐπὶ γῆς ἑαυτὴν ἐφανέρωσε;

48.9 *Οὐκοῦν εἰ μήτε ἄνθρωπος ἁπλῶς μήτε μάγος μήτε δαίμων τίς ἐστιν ὁ Σωτήρ, ἀλλὰ καὶ τὴν παρὰ ποιηταῖς ὑπόνοιαν καὶ δαιμόνων φαντασίαν* ***καὶ Ἑλλήνων σοφίαν τῇ ἑαυτοῦ θειότητι κατήργησε καὶ ἐπεσκίασε.***

55.1 ***[…] καὶ οὐκ ἔτι μὲν ἡ Ἑλλήνων σοφία προκόπτει, καὶ ἡ οὖσα δὲ λοιπὸν ἀφανίζεται·***

(Αθανάσιος Αλεξανδρείας, *Λόγος περί της ενανθρωπήσεως του Λόγου και της δια σώματος προς ημάς επιφανείας αυτού*).

Η Σοφία των Ελλήνων είναι μωρή. Ο Σωτήρ (προφανώς ο Ιησούς), την κατάργησε και αυτή η σοφία θα αφανιστεί.

5. Γρηγόριος ο «Θεολόγος» ο Ναζιανζηνός

Άλλος ένας από τους Τρεις Ιεράρχες τους στυλοβάτες του νεότερου “Ελληνοχριστιανισμού”.

5.1

ἐκεῖνο ἐνθυμηθεὶς, ὅτι συναγόντων μὲν πάντων, ἢ γεωμετρούντων, ἢ ἀστρονομούντων, οὐδὲν ἂν ὁ βίος ἡμῶν παρὰ τοῦτο ὠφεληθείη, ὅτι μὴ καὶ τὰ πάντα λυθήσεται.

καὶ ἅμα τὸν Ἑλληνικὸν τῦφον κολάσαι τῶν καλῶν εἶναι νομίσας, οἳ τῷ τρίβωνι καὶ τῇ ὑπήνῃ τὸ σεμνὸν ὑποδύονται· τί ποιεῖ, καὶ πῶς τὴν φιλοσοφίαν μεταχειρίζεται;

(Γρηγόριος Ναζιανζηνός, *Εις Ήρωνα τον φιλόσοφο*)

Θεωρεί ότι **οι επιστημονικές γνώσεις είναι άχρηστες**, δεν ωφελούν κανένα και **η ελληνική γνώση είναι τύφος**. Η σωστή φιλοσοφία για αυτόν είναι μόνο η θεολογία του.

6. Ιωάννης Χρυσόστομος

Ο τρίτος από τους Τρεις Ιεράρχες και προστάτες της ελληνικής Παιδείας!

6.1

Οἱ δὲ φιλόσοφοι καὶ δεινοὶ ῥήτορες δόξαν πολλὴν οἱ μὲν ἐπὶ σεμνότητι οἱ δὲ ἐπὶ λόγων δυνάμει παρὰ τοῖς πολλοῖς ἔχοντες μετὰ τὴν πρὸς ἡμᾶς μάχην ***καταγέλαστοι γεγόνασι*** *καὶ παίδων ληρούντων ἁπλῶς οὐδὲν διαφέρειν ἔδοξαν.*

*"Οι Έλληνες φιλόσοφοι και ρήτορες...****είναι καταγέλαστοι*** *και δεν διαφέρουν από τα παιδιά που λένε ανοησίες".*

Ἀπὸ γὰρ ἐθνῶν καὶ δήμων τοσούτων οὐ σοφόν τινα, οὐκ ἄσοφον, οὐκ ἄνδρα, οὐ γυναῖκα ἀλλ' οὐδὲ παιδίον μικρὸν μεταπεῖσαι ἴσχυσαν, ἀλλὰ τοσοῦτός ἐστι τῶν ὑπ' αὐτῶν γεγραμμένων ὁ γέλως ὥστε ἀφανισθῆναι καὶ τὰ βιβλία πάλαι καὶ ἅμα τῷ δειχθῆναι καὶ ἀπολέσθαι τὰ πολλά. Εἰ δέ που τι καὶ εὑρεθείη διασωθὲν παρὰ Χριστιανοῖς τοῦτο σωζόμενον εὕροι τις ἄν.

"Γιατί δεν μπόρεσαν να πάρουν με το μέρος τους ούτε έναν σοφό η άσοφο, ούτε άνδρα ή γυναίκα, ούτε ένα μικρό παιδί από τόσα έθνη κι από τόσους λαούς, αλλά προκαλούσαν τόσα γέλια τα βιβλία που είχαν γράψει, ώστε, μόλις τα παρουσίαζαν, να εξαφανίζονται, γι' αυτό και χάθηκαν τα περισσότερα. Αν βρεθεί κάτι από αυτά πλέον είναι όσα διέσωσαν οι χριστιανοί".

Ὁ μὲν γὰρ Ἑλληνισμὸς πανταχοῦ τῆς γῆς ἐκταθεὶς...ὑπὸ τῆς τοῦ Χριστοῦ κατελύθη δυνάμεως...καίτοι ἀνδρῶν εὐτελῶν καὶ ἀσήμων ὑπηρετησαμένων αὐτῷ.

ὁ Χριστὸς τῆς παρρησίας μετέδωκε, κατεγέλασαν τῆς παρ' αὐτοῖς δουλοπρεπείας καὶ ἀνελευθερίας καὶ ταπεινότητος, εἶδον ὅσον τῆς Χριστιανῶν εὐγενείας πρὸς τὴν Ἑλλήνων αἰσχύνην τὸ μέσον.

"Ο Ελληνισμός μπορεί ν' απλώθηκε σ' όλη τη γη και να κατέκτησε τις καρδιές των ανθρώπων, καταλύθηκε όμως με την δύναμη του Χριστού και το κήρυγμά μας

φυτεύτηκε στις ψυχές των ανθρώπων... Και όσοι ήταν άπιστοι εντυπωσιάστηκαν από την διδασκαλία του Ιησού και περιφρόνησαν την ***δουλοπρέπεια****, την* ***ανελευθερία*** *και την* ***ποταπότητα*** *των Ελλήνων. Όλοι διέκριναν την ευγένεια των μέσων που χρησιμοποιούν οι χριστιανοί, σε αντίθεση με την αισχρότητα των Ελλήνων".*

(Ιωάννης ο Χρυσόστομος, *Εις τον μακάριον Βαβύλαν και κατά Ελλήνων*)

Ολόκληρο αυτό κείμενο, είναι ένας λίβελλος εναντίον των Ελλήνων και του Ελληνισμού.

6.2

Τὰ δὲ παιδία ὑπὲρ οὐδενὸς ἀνέχεται φροντίζειν χρησίμου· οὕτω καὶ οἱ Ἕλληνες παίζειν ἀεὶ βούλονται καὶ ***χαμαὶ κεῖνται, χαμαιπετεῖς ὄντες καὶ χαμαίζηλοι****...*

οὕτω καὶ ***τὰ ἀπὸ τοῦ στόματος τῶν Ἑλλήνων ἀπορῥέοντα ῥήματα μάταια καὶ ἀκάθαρτα· κἂν ἀναγκαίαν δῶς τροφὴν*** *, λυποῦσι τοὺς παρέχοντας διὰ βλασφημίας ἀεὶ...*

καὶ καθάπερ τὰ παιδία ἀναισθήτως γυμνοῦται καὶ οὐκ ἐρυθριᾷ, οὕτω καὶ ***οἱ Ἕλληνες πόρνοις καὶ μοιχοῖς συγκυλινδούμενοι,*** *καὶ τοὺς τῆς φύσεως γυμνοῦντες νόμους, καὶ παρανόμους εἰσάγοντες μίξεις, οὐκ ἐπιστρέφονται.*

Χαμαίζηλος=χαμηλού επιπέδου.
Χαμαιπετής=αυτός που βρίσκεται χαμηλά.
Συγκυλίνδομαι=είμαι επιρρεπής στις ηδονές και τις ακολασίες.

Οι Έλληνες είναι χαμηλού επιπέδου, πρόστυχου και ακόλαστοι και τα λεγόμενά τους μάταια και βρώμικα.

Οὐ γὰρ διὰ τῆς ἔξωθεν φιλοσοφίας, φησὶν, οὐδὲ διὰ τῆς ἔξωθεν παιδεύσεως, ἀλλὰ διὰ τῆς χάριτος τοῦ Θεοῦ,καὶ τοῦ πλούτου καὶ τῆς γνώσεως καὶ τοῦ λόγου τοῦ παρ' αὐτοῦ δοθέντος ἠδυνήθητε μαθεῖν τὰ τῆς ἀληθείας δόγματα.

Λοιπὸν ὅπου σοφία Θεοῦ, οὐκέτι χρεία ἀνθρωπίνης.

Την αλήθεια δεν την μαθαίνεις από την ξένη φιλοσοφία (την ελληνική), ούτε με την εκπαίδευση αλλά μόνο με την χάρη του Θεού. *Εν ολίγοις η ανθρώπινη σοφία είναι άχρηστη.*

> *Ὃ γὰρ οὐκ ἴσχυσαν φιλόσοφοι διὰ τῶν συλλογισμῶν ποιῆσαι, τοῦτο ἡ δοκοῦσα εἶναι μωρία κατώρθωσε; Τίς οὖν σοφώτερος; ὁ τοὺς πολλοὺς πείθων, ἢ ὁ ὀλίγους, μᾶλλον δὲ οὐδένα; ὁ περὶ τῶν μεγίστων πείθων, ἢ ὁ περὶ τῶν μὴ δεόντων; Πόσα ἔκαμε Πλάτων καὶ οἱ κατ' αὐτὸν περὶ γραμμῆς καὶ γωνίας καὶ στιγμῆς καὶ ἀριθμῶν ἀρτίων καὶ περιττῶν, καὶ ἴσων ἀλλήλοις καὶ ἀνίσων, καὶ τῶν τοιούτων διαλεγόμενος ἡμῖν ἀραχνίων (καὶ γὰρ τῶν ὑφασμάτων ἐκείνων ἀχρηστότερα ταῦτα τῷ βίῳ), καὶ οὐ μέγαν, οὐ μικρὸν ἐντεῦθεν ὠφελήσας οὕτω τὸν βίον κατέλυσε!*

"Δεν επικράτησαν οι φιλόσοφοι με τους συλλογισμούς τους γιατί οδηγήθηκαν στην χαζομάρα. Πόσο κόπιασε ο Πλάτων με τους μαθητές του με το να μας συζητεί περί γραμμής και γωνίας και σημείου και περί αριθμών αρτίων και περιττών και ίσων μεταξύ τους και ανίσων και για τέτοια θέματα λεπτεπίλεπτα ως ο ιστός της αράχνης -διότι αυτά στη ζωή είναι περισσότερο άχρηστα από εκείνα τα υφάσματα- και χωρίς να ωφελήσει πολύ ή λίγο με τις συζητήσεις αυτές εγκατέλειψε έτσι τη ζωή;".

(Ιωάννης ο Χρυσόστομος, *Υπόθεσις της προς Κορινθίους Α΄ επιστολής*).

6.3

> *Ὁ δὲ ἀγράμματος οὗτος, ὁ ἰδιώτης, ὁ ἀπὸ Βηθσαϊδὰ, ὁ Ζεβεδαίου παῖς· κἂν μυριάκις καταγελῶσιν Ἕλληνες τῆς τῶν ὀνομάτων ἀγροικίας, οὐδὲν ἧττον μετὰ πλείονος αὐτὰ τῆς παῤῥησίας ἐρῶ· ὅ* ***σῳ γὰρ ἂν τὸ ἔθνος αὐτοῖς βάρβαρον φαίνηται καὶ τῆς Ἑλληνικῆς ἀπέχον παιδεύσεως, τοσούτῳ λαμπρότερα τὰ ἡμέτερα φανεῖται****.*
>
> *ἔνθα τὸ παλαιὸν ἐφιλοσόφουν* ***οἱ τῆς Ἑλληνικῆς συμμορίας*** *ἅπαντες.*
>
> *Διαλεχθεὶς περὶ τῶν Ἑλληνικῶν, καὶ δείξας αὐτοὺς οὐδεμίαν ἔχοντας οὐδαμόθεν ἀπολογίαν, οὐδὲ ἐλπίδα σωτηρίας, κατηγορήσας τε ἀκριβῶς καὶ* ***τῆς τῶν δογμάτων αὐτῶν διαστροφῆς, καὶ τῆς περὶ τὸν βίον ἀκαθαρσίας.***

Ἐβουλόμην, εἴ γε σχολῆς ἀπελαύετε πολλῆς, εἰς μέσον ἁπάντων ὑμῶν ***μιαροῦ τινος Ἕλληνος φιλοσόφου βιβλίον*** *καθ' ἡμῶν εἰρημένον ἀγαγεῖν.*

Μέγα ἀγαθὸν φιλοσοφία· φιλοσοφίαν δὲ λέγω τὴν παρ' ἡμῖν. Τὰ γὰρ τῶν ἔξωθεν, ῥήματα καὶ μῦθοι μόνον εἰσί· καὶ οὐδὲ αὐτοὶ οἱ μῦθοι φιλόσοφόν τι ἔχοντες.

Μεγάλοι εἰσὶν ἐν τῇ κώμῃ ἐκεῖνοι, καλοὺς βοστρύχους τρέφουσι, καὶ τρίβωνας ἀναβέβληνται· μέχρι τούτων αὐτοῖς ἡ φιλοσοφία. ***Ἂν δὲ τὰ ἔνδοθεν ἴδῃς, τέφρα καὶ κόνις, καὶ ὑγιὲς οὐδὲν, ἀλλὰ Τάφος ἀνεῳγμένος ὁ λάρυγξ αὐτῶν, πάντα ἀκαθαρσίας ἔχων γέμοντα καὶ ἰχῶρος, καὶ τὰ δόγματα πάντα σκωλήκων*** *. Ὁ γοῦν πρῶτος αὐτῶν τὸ ὕδωρ ἔφησεν εἶναι θεὸν, καὶ ὁ μετ' ἐκεῖνον τὸ πῦρ, ἄλλος τὸν ἀέρα, καὶ πάντες εἰς τὰ σώματα κατηνέχθησαν. Τούτους οὖν, εἰπέ μοι, θαυμάζειν χρὴ, τοὺς οὐδὲ ἔννοιαν ἀσωμάτου λαβόντας Θεοῦ, εἰ δήποτε καὶ ὕστερον ἔλαβον, μετὰ τὸ συγγενέσθαι ἐν Αἰγύπτῳ τοῖς ἡμετέροις; Ἀλλ' ἵνα μὴ πολὺν ὑμῖν ἐπάγωμεν θόρυβον, ἐνταῦθα τὸν λόγον καταλύσωμεν. Ἂν γὰρ ἀρξώμεθα τὰ ἐκείνων προτιθέναι δόγματα, καὶ* ***τί μὲν περὶ Θεοῦ, τί δὲ περὶ ὕλης, τί δὲ περὶ ψυχῆς, τί δὲ περὶ σωμάτων εἶπον, πολὺς ἕψεται γέλως*** *.*

(Το ιχώρ εδώ έχει την έννοια του θανάσιμου και τοξικού).

(Ιωάννης Χρυσόστομος, *Υπόμνημα εις τον άγιον Ιωάννην τον Απόστολον και Ευαγγελιστήν*)

Εδώ τα πράγματα είναι ξεκάθαρα στην γνώμη του Χρυσόστομου για την ελληνική σκέψη και τους Έλληνες σοφούς που τους ονομάζει και συμμορία. Σύμφωνα με αυτόν λοιπόν είναι καταγέλαστοι, γελοίοι, ότι λένε είναι βρώμικο, ακάθαρτο, διαστροφικό, τοξικό το ίδιο και τα βιβλία τους. Όσο πιο βάρβαρο είναι ένα έθνος και μακρυά από την ελληνική γνώση τόσο πιο λαμπρή φαίνεται η χριστιανική θρησκεία.

6.4

Ποῦ νῦν οἱ σοφοὶ τῶν Ἑλλήνων, οἱ τοὺς βαθεῖς πώγωνας ἕλκοντες, καὶ τὰς ἐξωμίδας ἀναβεβλημένοι, καὶ ***τὰ μεγάλα φυσῶντες; Τὴν Ἑλλάδα, τὴν βάρβαρον*** *πᾶσαν ὁ σκηνοποιὸς ἐπέστρεψεν. Ὁ δὲ παρ'αὐτοῖς ἀγόμενος καὶ*

*περιφερόμενος Πλάτων, τρίτον εἰς Σικελίαν ἐλθὼν **μετὰ τοῦ κόμπου τῶν ῥημάτων ἐκείνων, μετὰ τῆς ὑπολήψεως τῆς λαμπρᾶς**, οὐδὲ ἑνὸς περιεγένετο τυράννου, ἀλλ' οὕτως ἀθλίως ἀπήλλαξεν, ὡς καὶ αὐτῆς ἐκπεσεῖν τῆς ἐλευθερίας. Ὁ δὲ σκηνοποιὸς οὗτος οὐ Σικελίαν μόνον οὐδὲ Ἰταλίαν, ἀλλὰ πᾶσαν ἐπέδραμε τὴν οἰκουμένην, καὶ οὐδὲ ἐν τῷ κηρύττειν τῆς τέχνης ἀπέστη, ἀλλὰ καὶ τότε δέρματα ἔῤῥαπτε, καὶ ἐργαστηρίου προειστήκει· καὶ οὐδὲ τοῦτο ἐσκανδάλισε τοὺς ἐξ ὑπάτων· καὶ μάλα εἰκότως. Οὐ γὰρ αἱ τέχναι καὶ τὰ ἐπιτηδεύματα, **ἀλλὰ τὸ ψεῦδος καὶ τὰ πεπλασμένα δόγματα εὐκαταφρονήτους ποιεῖν εἴωθε τοὺς διδάσκοντας**.*

*"Πού είναι τώρα οι σοφοί των Ελλήνων με τα πυκνά τους γένια, με τους έξωμους χιτώνες τους και με**τα παραφουσκωμένα λόγια**; Όλη την **βάρβαρη Ελλάδα** ο σκηνοποιός (ο Παύλος) επέστρεψε (εκχριστιάνισε). Ας είναι ανάμεσά τους κι αυτός ο περιβόητος Πλάτων, που τρεις φορές πήγε στη Σικελία, **γεμάτος επίδειξη και κομπορρημοσύνη**, μα κανείς δεν του έδωσε προσοχή. Όμως εκείνος ο σκηνοποιός όχι μόνο στη Σικελία, όχι μόνο στην Ιταλία αλλά και σ' όλη την οικουμένη πέταξε και δεν σκανδάλισε, και είναι φυσικό, γιατί **οι διδάσκαλοι δεν καταφρονούνται από την εργασία τους αλλά από τα ψέμματά τους"**.*

(Ιωάννης ο Χρυσόστομος, *Ερμηνεία εις την "Προς Ρωμαίους επιστολήν"*)

7. Κοσμάς ο Αιτωλός

Θεωρείται από τους Ρωμιούς, ότι είχε και "εθνική" δράση δημιουργώντας ελληνικά σχολεία. Στο πρώτο απόσπασμα θα δούμε τι ακριβώς θεωρεί ότι πρέπει να κάνει ένα σωστό σχολείο:

7.1

*Διατί πάντα εις τα σχολεία γυμνάζονται οι άνθρωποι και ηξεύρουν και μανθάνουν το **τι εστί ο Θεός, το τι είνε οι άγιοι άγγελοι, τι είνε οι καταραμένοι δαίμονες και το τι είνε η αρετή των δικαίων.** Το σχολείον φωτίζει τούς ανθρώπους. Ανοίγουν τα ομάτια των ευσεβών και ορθοδόξων χριστιανών να μανθάνουν τα μυστήρια.*

(Κοσμάς ο Αιτωλός, *Διδαχή ΣΤ΄*).

Στο δεύτερο θα δούμε τι θεωρεί για την πραγματική γνώση και την παιδεία πουδεν είναι όπως την οραματίστηκε στο προηγούμενο απόσπασμα, δηλαδή χριστιανική:

7.2

> *Έμαθα και πέντε εξ ελληνικά και έμαθα πολλών λογιών γράμματα, εβραϊκά, τουρκικά, φράγκικα και από όλα τα έθνη, με την χάριν του Χριστού μας και πολλά τα εδιάβασα.* ***Και όλα τα εθνικά κάλπικα τα ηύρα· όλα ευρέματα και σπέρματα του Διαβόλου*** *, και κατά αλήθειαν, αδελφοί μου, τόσον τα εμελέτησα τα γράμματα.*

(Κοσμάς ο Αιτωλός *Διδαχή Η΄*).

Επίλογος

Τα αποσπάσματα όλα έχουν μια ξεκάθαρη ιδεολογία, ταυτίζονται με αυτό που ήδη γνωρίζουμε και στην δημοσίευση για την παιδεία θα δούμε περισσότερα και δεν έχει σχέση με τις δικαιολογίες των απολογητών. Το μόνο στοιχείο που δέχονται οι Πατέρες του Χριστιανισμού είναι η πίστη, όλες οι γνώσεις και η επιστημονική προσπάθεια είναι για αυτούς άχρηστη και επικίνδυνη. Βλέπουμε ιδιαίτερες αναφορές για τον Πλάτωνα, τους Έλληνες φιλοσόφους, τους δασκάλους, δηλαδή όλη την ελληνική σκέψη και ελληνική παιδεία και οι χαρακτηρισμοί που αποδίδονται.

Νομίζω ότι από τα λίγα σχετικά κείμενα είναι κατανοητό τι εννοούν οι Πατέρες της Εκκλησίας ως προς την ορολογία “Έλληνες”, ή “ελληνικό” και είναι και ξεκάθαρη η σχέση τους με την γνώση, δηλαδή την παιδεία και την φιλοσοφία – επιστήμη. **Αναφερόντουσαν και ενοχλούντο ιδιαίτερα από τις φιλοσοφικές ιδέες των αρχαίων Ελλήνων και την Λογική τους, που διερευνούσαν τα πάντα και αυτό δεν ήταν αρεστό, αλλά αναφέρονται και στην ίδια την γνώση της φιλοσοφίας, αλλά και στο ελληνικό “έθνος” που είναι αυτό που δημιούργησε την φιλοσοφία, την επιστήμη και την αμφισβήτηση στους μύθους.**

Δεν είναι τυχαίο λοιπόν που από όλους τους λαούς που ήταν πολυθεϊστές επέλεξαν τον ελληνικό για να τον ταυτίσουν με την πολυθεΐα, δηλαδή με το απόλυτο κακό για αυτούς, ενώ από τους Ρωμαίους, παρά το υποτιθέμενο κυνήγι που τους

έκαναν, υιοθέτησαν εύκολα το όνομα σαν ένα είδος εθνισμού, για να καταλήξουμε σήμερα να μας λένε...Ρωμιούς.

Φιλίστωρ